

Voorlezen in de kinderopvang

Onderzoek en praktische tips voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten

KWESTIE
VAN LEZEN

4

Voorlezen geeft jonge kinderen een goede start voor hun latere leesvaardigheid. Daarbij geldt: hoe vroeger je begint met voorlezen, hoe beter. Ook als pedagogisch medewerker in de kinderopvang kun je hier een bijdrage aan leveren. Jouw rol als leesbevorderaar is des te belangrijker voor kinderen die thuis niet of nauwelijks voorgelezen worden.

Waarom is voorlezen belangrijk?

Uit diverse onderzoeken blijkt dat voorlezen de taalvaardigheid, leesvaardigheid en ontluikende geletterdheid bevordert. Ook stimuleert het de sociaal-emotionele en de cognitieve ontwikkeling. En, niet onbelangrijk, voorlezen zorgt voor plezier in (voor)lezen.

Veel voorlezen is daarom belangrijk. Hoe eerder ouders en anderen (zoals pedagogisch medewerkers) beginnen met voorlezen, hoe meer kinderen ervan profiteren. Interactief voorlezen geeft een extra impuls aan de taal- en leesontwikkeling. Vooral jonge kinderen (2-4 jaar) hebben er profijt van als je tijdens het voorlezen vragen stelt over personages, gebeurtenissen en illustraties in het boek. Dit vergroot hun woordenschat. Als pedagogisch medewerker kun je met interactief voorlezen een belangrijke bijdrage leveren aan de taalontwikkeling, met name voor kinderen die thuis minder vaak voorgelezen worden.

TIP

Kies per groep een vast voorleesmoment en luid dit in met een herkenbare aankondiging, zoals een muziekje of een belgeluid.

Voorlezen als vast onderdeel

Maak van voorlezen een vast onderdeel van de dag in alle groepen en voor alle leeftijden. Ook baby's kun je al 'voorlezen': met een baby op schoot een minuutje samen een boekje bekijken en reageren op waar het kind naar kijkt. Doe dit zeker één keer per dag, liefst vaker en langzamerhand wat langer. Dreumesen en peuters kun je in groepjes een prentenboek voorlezen, tijdens een vast moment op de dag of als een kind erom vraagt.

TIP

Lees niet altijd met de hele groep. Je kunt met meer intensiteit en aandacht voorlezen als je individueel of een klein groepje kinderen voorleest.

Zoals gezegd profiteren kinderen het meest van interactief voorlezen. Maak van voorlezen daarom een gezamenlijke activiteit door aan te haken bij reacties van de luisterende kinderen en door hun vragen te stellen over het verhaal en de illustraties. Bij baby's vraag je bijvoorbeeld: 'Waar is de hond?'. Hoe ouder kinderen zijn, hoe meer je ze met vragen kunt uitdagen na te denken over het verhaal. Je kunt ze bijvoorbeeld vragen te voorspellen hoe het verhaal verder zal gaan, of vragen stellen over personages: 'Is Muis boos, denk je?' 'Wat zou jij doen als je Boer Boris was?'

Houd er rekening mee dat interactief voorlezen meer tijd vraagt dan gewoon voorlezen. Kijk wat past bij jullie kinderen.

TIP

Je hoeft moeilijke woorden niet te vervangen door makkelijkere. Kinderen begrijpen de betekenis door de context en sfeer van het verhaal.

Boekentaal is boeiend en leerzaam

Door voorlezen leren jonge kinderen wat boeken zijn en wat ze kunnen bieden. Ze leren hoe je een boek vasthoudt, hoe je bladzijden omslaat en dat je aan het begin begint. Ze leren letters herkennen en ontdekken dat er een relatie is tussen geschreven en gesproken taal. Ze krijgen inzicht in de opbouw van verhalen en de structuur van zinnen. Deze vaardigheden horen bij *ontluikende geletterdheid* en vormen een onmisbare basis voor het leren lezen.

Benut de illustraties

Boeken voor jonge kinderen bevatten veel illustraties. Ze helpen kinderen om het verhaal (diepgaander) te begrijpen en moeilijke woorden beter te begrijpen. Lees daarom niet alleen de tekst voor, maar benut ook de illustraties. Wijs ze aan en vertel erover bij baby's en dreumesen. De illustraties ondersteunen de tekst, maar vertellen soms ook een eigen verhaal. Daag kinderen uit daarover te vertellen.

Bij tekstloze prentenboeken, vol grote platen met veel details, kan ieder een eigen verhaal vertellen. Dat maakt ze heel geschikt als voorleesmateriaal voor ouders met een andere thuistaal dan het Nederlands. Zij kunnen er samen met hun kind in hun thuistaal over praten. Geef meertalige ouders eens een tekstloos prentenboek mee naar huis om te proberen. Meer informatie vind je in de Kwestie van Lezen-brochure Voorlezen in meertalige gezinnen.

TIP

Vestig de aandacht van kinderen op de letters en woorden in het boek. Dat kan met opmerkingen of handgebaren.

TIP

Probeer bij interactief voorlezen open vragen te stellen. Alle antwoorden mogen: er is geen verkeerd antwoord.

Voorlezen uitbreiden in opvang en thuis

Als je voorlezen koppelt aan een activiteit, verschaft het lezen nog lang plezier. Denk bijvoorbeeld aan creatieve activiteiten als zingen, dansen, muziek maken, tekenen of schilderen. En aan spel: taal en expressie, beweging, rollen- of poppenspel, of vrij spel. Betrek ook de ouders bij het voorlezen: vertel hun welke boeken je voorleest in de groep en stimuleer dat ze thuis ook gaan voorlezen.

TIP

Wissel leeservaringen uit met ouders in een schriftje of digitaal bericht. Vertel daarbij om welk boek het ging én over de reacties van het kind.

TIP

Nodig ouders die onzeker zijn over voorlezen uit een keer mee te kijken en luisteren in de groep tijdens het voorlezen.

Maak een lees(beleids) plan

Om voorlezen een serieuze plek te geven in je werk is het zaak te zorgen dat het een vaste plaats krijgt in het beleidsplan. Het management en het bestuur zijn daar verantwoordelijk voor, maar als pedagogisch medewerker kun je hen overtuigen van het belang van voorlezen. Kaart het onderwerp aan in het werkoverleg en vraag gezamenlijk om het aanstellen van een van jullie als *voorleescoördinator*. Die heeft een centrale rol bij het voorlezen in de instelling en kan een (voor)leesplan opstellen. Hier is een training voor. Meer informatie daarover vind je op de site van BoekStart.

TIP

Bespreek met kinderen geregeld de herhalingen, spanning of humor in een prentenboek.

Meer informatie?

BoekStart.nl en BoekStartPro

leesbevorderingsprogramma gericht op de allerkleinsten, voor ouders en professionals

Jeugdbibliotheek.nl

informatie en tips over lezen en boeken voor ouders en professionals, knop 0-6 jaar

Leesmonitor.nu

overzicht onderzoeksresultaten op het gebied van lezen

Nationalevoorleesdagen.nl

lessuggesties en materialen

TIP

Doe mee aan de Nationale Voorleesdagen, die jaarlijks eind januari plaatsvinden. Tijdens deze campagne staat de Prentenboek Top 10 centraal met het Prentenboek van het Jaar.

© Stichting Lezen, 2024

Tekst: **Margriet Chorus en Stichting Lezen**
Eindredactie: **Stichting Lezen**
Foto's **Annemarie Terhell**
Ontwerp **Judith Schoffelen & Erik olde Hanhof**
Uitgave van **Stichting Lezen & de Bibliotheek op school**
2024 www.lezen.nl

Lezen
STICHTING LEZEN

Bronnen

Broekhof (2021). Meer voorlezen beter in taal. *Effecten van voorlezen op taalontwikkeling 0-4 jaar*, Stichting Lezen/BoekStart

Bus, A. G., & De Bondt, M. (2022). *Vroeg begonnen, veel gewonnen. Een onderzoek naar de lange-termijneffecten van BoekStart*. Eburon.

Bus, A.G., Van IJzendoorn, M.H., Pellegrini, A.D. & Terpstra, W. (1994). Een meta-analyse naar intergenerationele overdracht van geletterdheid, *Ned. Tijdschrift voor Opvoeding, Vorming en Onderwijs*, 10(3), 157-175.

Cunningham, A. E. & Stanovich, K. E. (1998). What reading does for the mind. *American Educator*, 22(1-2), 8-15.

Duursma, E. (2008) *Reading aloud to children, the evidence*, Archives of Disease in Childhood, 93, 554-557.

Ece DemirLira, Ö., Applebaum, L. R., GoldinMeadow, S., & Levine, S. C. (2019). Parents' early book reading to children: Relation to children's later language and literacy outcomes controlling for other parent language input. *Developmental Science*, 22(3), 1-16.

Farrant, B. M., & Zubrick, S. R. (2013). Parent-child book reading across early childhood and child vocabulary in the early school years: Findings from the Longitudinal Study of Australian Children. *First Language*, 33(3), 280-293.

Flack, Z. M., Field, A. P., and Horst, J. S. (2018). The effects of shared storybook reading on word learning: a meta-analysis. *Dev. Psychol.* 54, 1334-1346. doi: 10.1037/dev0000512

Kalb, G. & Van Ours, J. C. (2013). Reading to Young Children: A Head-Start in Life? IZA Discussion Paper No. 7416.

Kwant, A. (2011). *Geraakt door prentenboeken*. Stichting Lezen Reeks, Eburon.

Mar, R. A., Tackett, J. L., & Moore, C. (2010). Exposure to media and theory-of-mind development in preschoolers. *Cognitive Development* 25(1), 69-78.

Mol, S. E. (2010). *To read or not to read*. Proefschrift Universiteit Leiden.

Mol, S. E., Bus, A., Sikkema-de Jong, M. T., & Smeets, D. J. H. (2008). Added value of dialogic parent-child book readings: a meta-analysis. *Early Education and Development*, 19, 7-26.

Van der Pol, C. (2010). *Prentenboeken lezen als literatuur*, Stichting Lezen Reeks, Eburon.

Raikes, H., Pan, B. A., Luze, G., & Tamis-LeMonda, C. S. (2006). Mother-child bookreading in low-income families: Correlates and outcomes during the first three years of life. *Child Development*, 77(4), 924-953.

KWESTIE
VAN LEZEN

4

Lezen
STICHTING LEZEN